

Miten päätöksenteon vaikutusarviointia tulisi kehittää

Suomi 100 – köyhyyden kehitys -seminaari. Eduskunta 22.11.2017

Pertti Honkanen, johtava tutkija, Kelan tutkimus

Välineitä vaikutusarviointiin

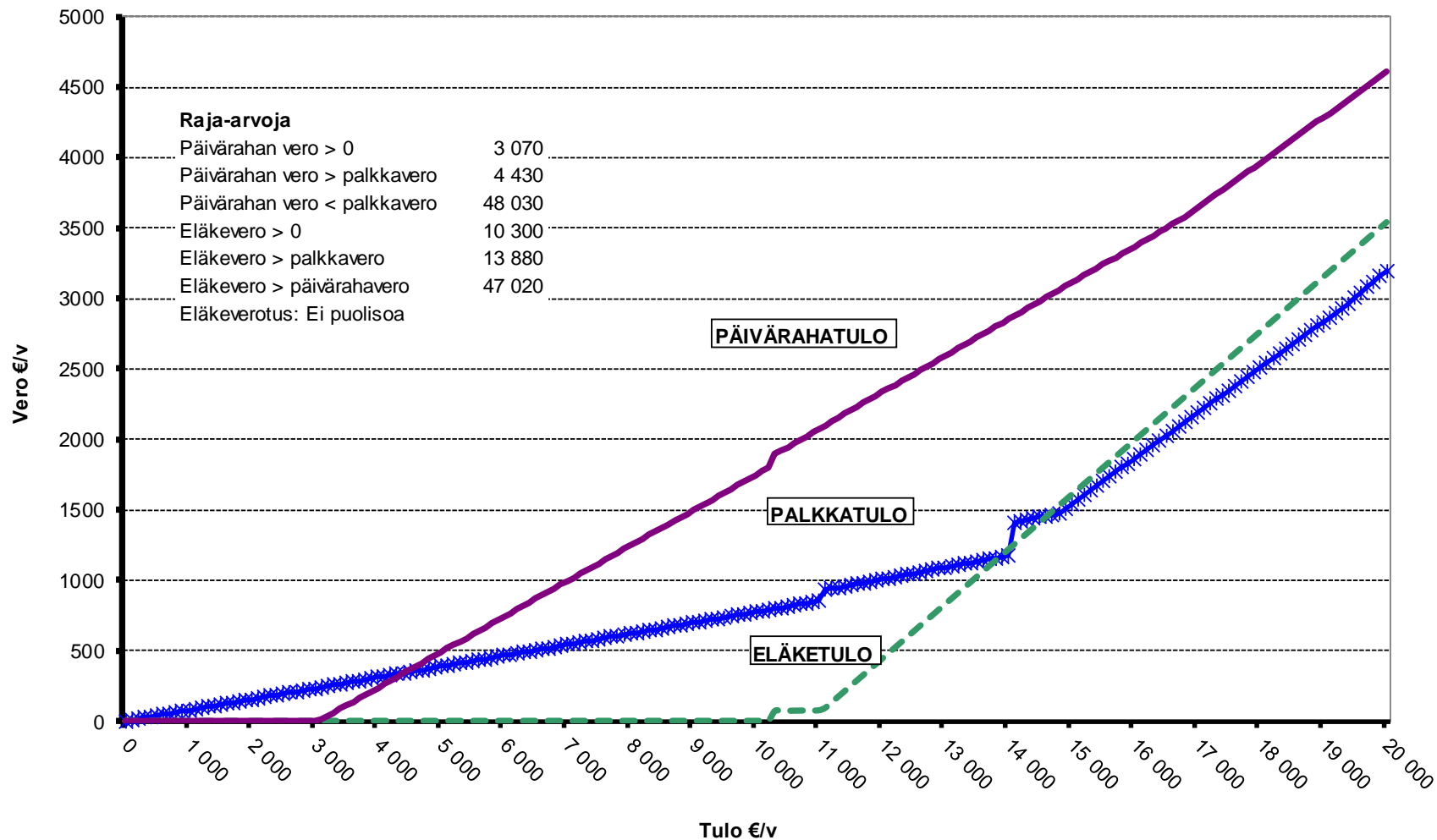
- Tuloaineistoa hyödyntävät simulointimallit
 - TUJA (valtiovarainministeriö, VATT)
 - SOMA (STM, THL, Kela)
 - JUTTA (Kela, PT ym.)
 - **SISU (Tilastokeskus, Kela ym.)**
 - Käytössä yli 800 000 henkilön otosaineisto
 - Lähes 800 muuttujaa
 - **ELSI (ETK, työeläkejärjestelmän simulointia varten)**
- Rekisteriaineistoa suoraan hyödyntävät laskelmat ja simuloinnit
 - Verohallinnon, Kelan, ETK:n, THL:n ym. rekisterit

Simulointimallien käyttö

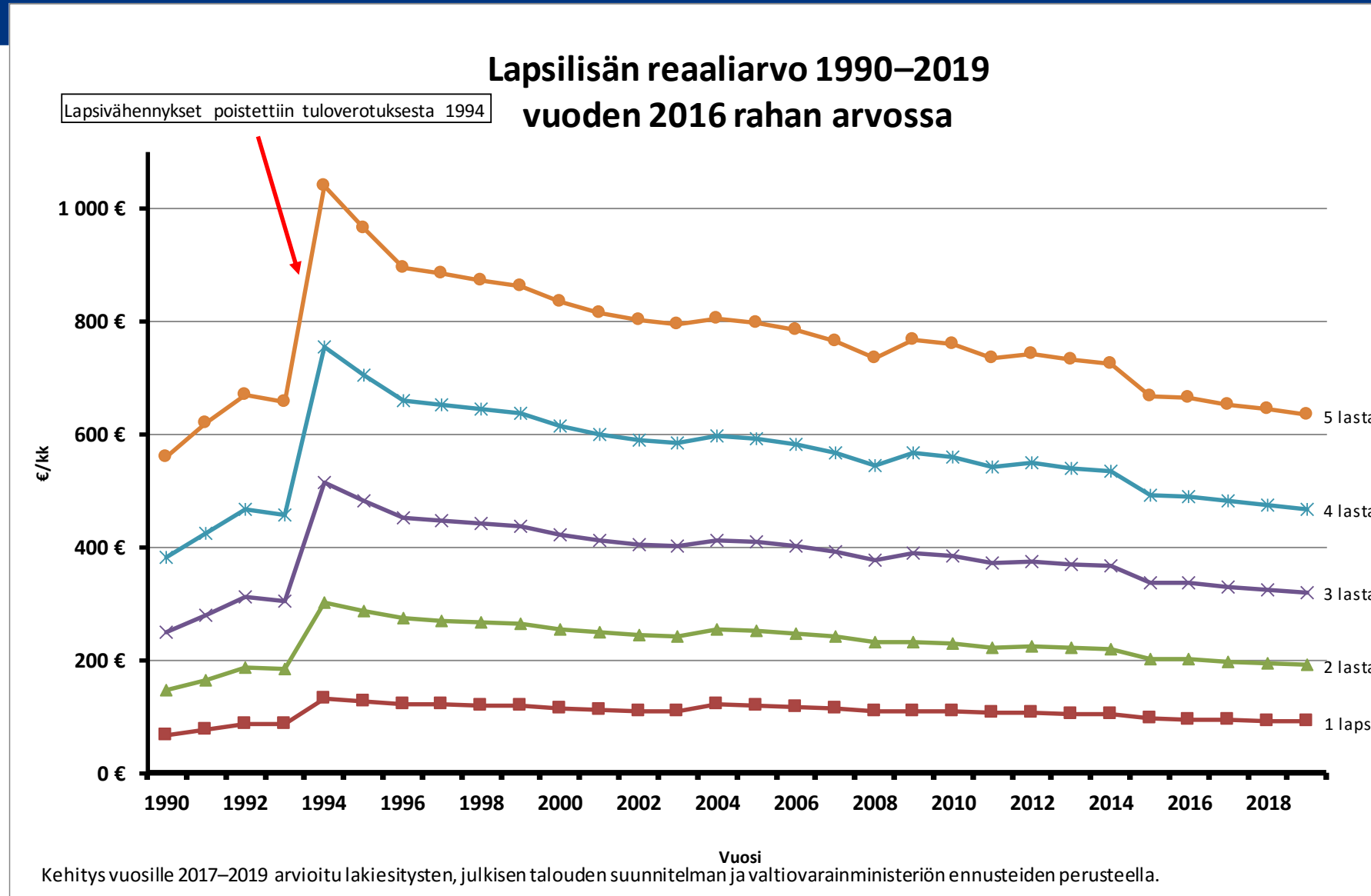
- Etukäteisarviointi
 - Budjettivaikutukset, tulonjakovaikutukset, alueelliset vaikutukset ym.
- Jälkikäteisarviointi
 - Miten lainsäädännön muutokset ovat todella vaikuttaneet kehitykseen
 - Mikä osuus tapahtuneista muutoksista voidaan selittää lainsäädännön muutoksilla ja mikä osuus on ”spontaaneilla” markkinoiden, väestön ym. muutoksilla
- Staattinen vs. dynaaminen mallintaminen
 - Käytettävissä olevat mallit pääosin staattisia
 - Dynaaminen mallintaminen paljon vaativampaa ja myös kiistanalaisempaa

Myös esimerkkilaskelmia tarvitaan: erilaiset tulonsaajat ym.

Eri tulolajien verotus 2017

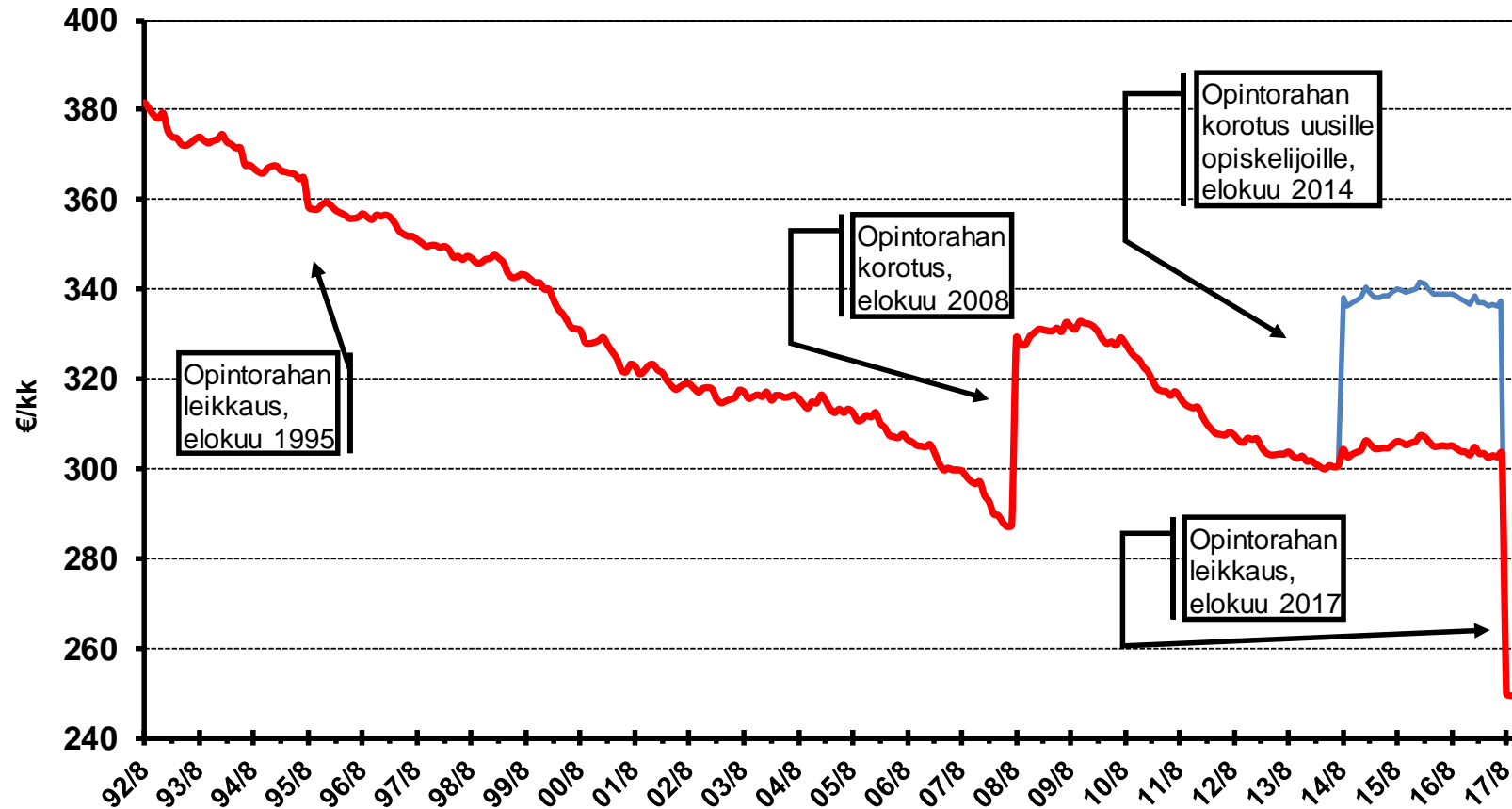
Esimerkki kehityksestä aikajanalla

Esimerkki kehityksestä aikajanalla 2

Korkeakouluopiskelijan opintorahan reaaliarvo elokuusta 1992 lokakuuhun 2017

joulukuun 2016 rahan arvossa

Esimerkki SISU-mallin tulostiedoista (aineisto ja lainsäädäntö 2015)

Gini-kerroin	27,29
Pienituloisuusraja, 60 % mediaanitulosta	14 180
Pienituloisuusaste	13,19 %
Pienituloisten lukumäärä	723 530
Lasten (alle 18 v) pienituloisuusaste	12,2 %
65 v täyttäneiden pienituloisuusaste	11,89 %
Työllisten pienituloisuusaste	3,5 %
Ei-työllisten pienituloisuusaste	34,07 %
Tulodesiilien tulo-osuudet	
1	4,02 %
2	5,48 %
3	6,46 %
4	7,41 %
5	8,35 %
6	9,32 %
7	10,41 %
8	11,75 %
9	13,77 %
10	23,03 %

Kehittämistarpeita 1

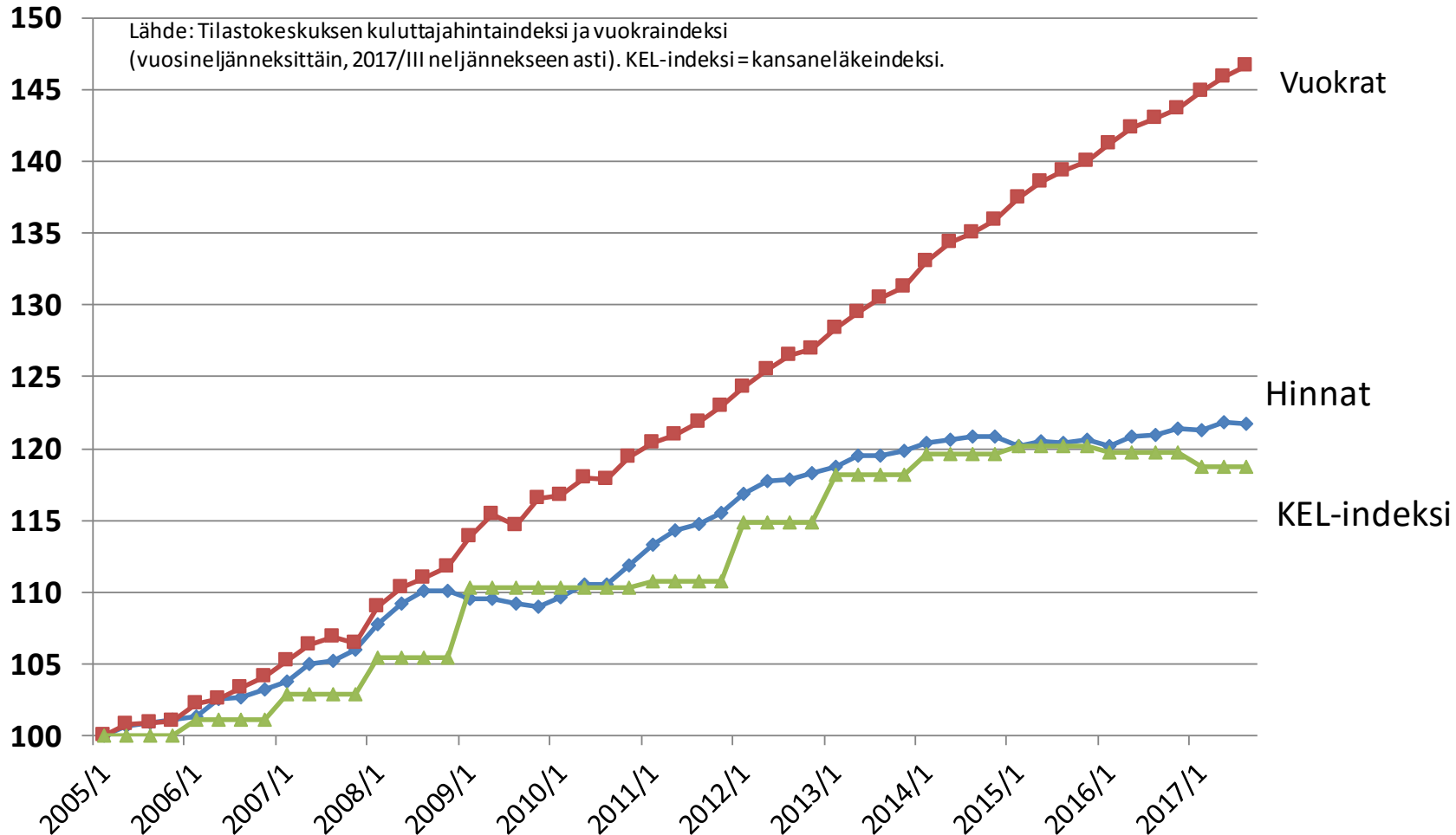
- Dynaaminen mallintaminen
- Kulutuksen ja kulutusverojen mallintaminen
 - Vaikeuksia: kulutustietoa tuotetaan harvemmin ja vähemmän
 - Edellyttää myös käyttäytymisen mallintamista
 - Kulutusverotus muuttaa kulutuksen määrää ja rakennetta
- Palvelumaksut, sairausvakuutuksen omavastuut
- Asuminen: vuokrat ja muut asumiskustannukset
- Palvelut: palvelujen keskittyminen ja etäisyyksien kasvu

Kehittämistarpeita 2

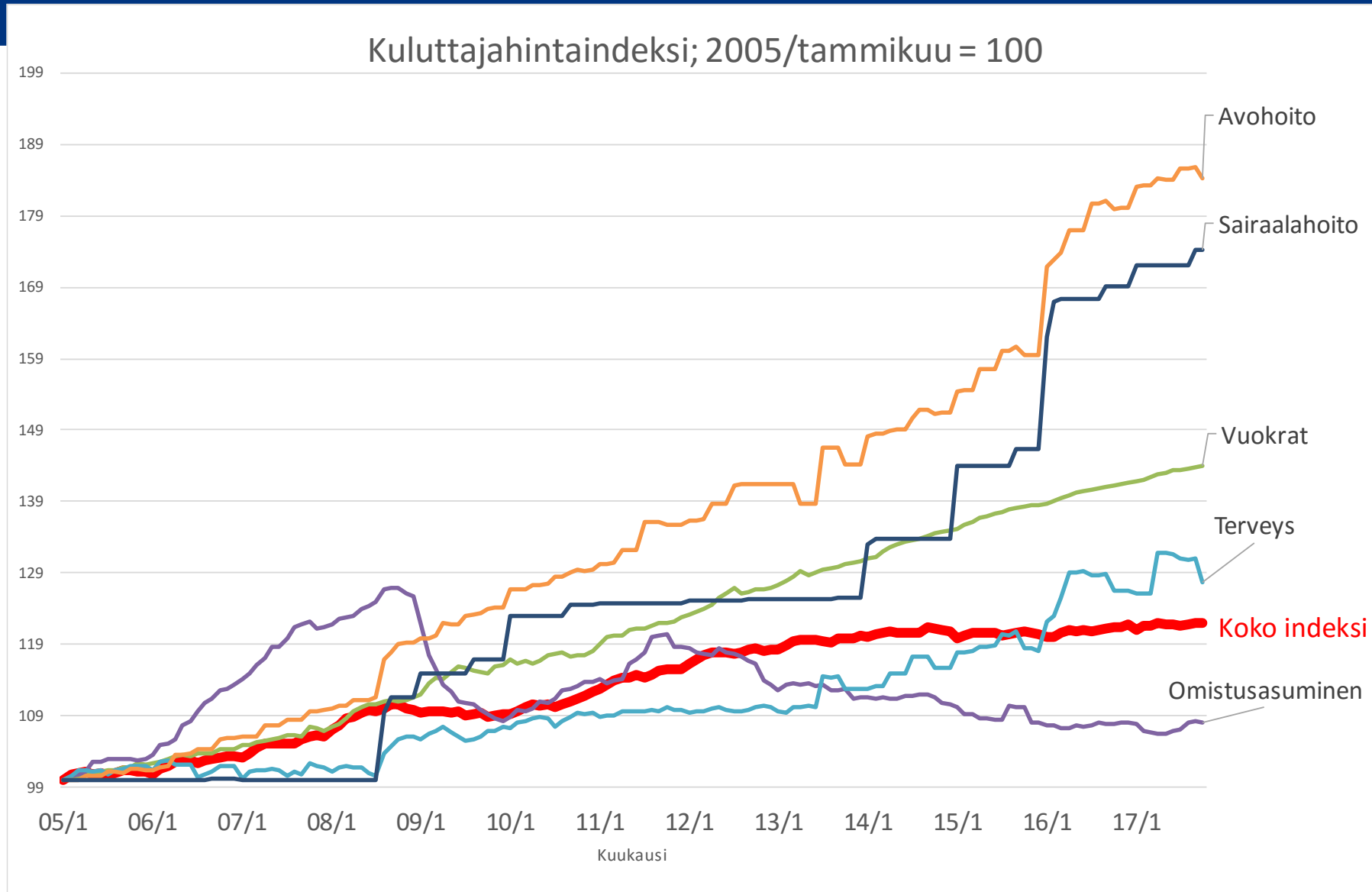
- Vuositasoa tarkempi tieto
 - Kansallinen tulorekisteri 2019?
- Tarkempi tieto toimeentulotuesta
 - Toimeentulotuen (perustoimeentulotuen) siirtyminen Kelalle parantaa rekisteritiedon laatua ja saatavuutta

Vuokrien kehitys ei näy tulonjakotarkastelussa

Hintojen ja vuokrien kehitys 2005–2017 (2005 1. neljännes = 100)

Avohoidon ja sairaalahoidon hinta on kohonnut rajusti

Kiitos!

pertti.honkanen@kela.fi